

Spółeczno-kulturowe uwarunkowania sukcesu gospodarczego Republiki Korei

Wstęp

W całej historii gospodarczej świata możemy znaleźć niewiele krajów, które w przeciągu bardzo krótkiego czasu osiągnęły fenomenalny sukces gospodarczy. Bezapelacyjnie za przykład takiego kraju należy uznać Republikę Korei, państwo położone na południu Półwyspu Koreańskiego, którego PKB per capita w 1953 r., czyli w roku zakończenia wojny koreańskiej, kształtowało się na poziomie 1072 USD, i które przekroczyło psychologiczną barierę 10 tys. USD w 1993 r. (10 320 USD)¹, czyli w przeciągu 40 lat. Uważa się, że za południowokoreański sukcesu gospodarczy odpowiedzialne w ogromnej mierze były czynniki społeczno-kulturowe.

Celem niniejszego artykułu jest zbadanie czy rzeczywiście czynniki społeczno-kulturowe miały pozytywny wpływ na wzrost gospodarczy Republiki Korei w latach 1953-2013. Aby tego dokonać zostanie przeprowadzona kompleksowa analiza literatury poświęconej rozwojowi gospodarki Korei Południowej.

1. Sytuacja gospodarcza Republiki Korei w 1953 roku

W latach 1950-53 na Półwyspie Koreańskim toczyła się bratobójcza wojna pomiędzy Koreańską Republiką Ludowo-Demokratyczną (agresorem), potocznie zwaną Koreą Północną a Republiką Korei, potocznie zwaną Koreą Południową. Zawieszenie broni (nie traktat pokojowy) zostało podpisane 27 lipca 1953 r. i ostatecznie podzieliło Półwysep Koreański na dwie części – komunistyczną Północ i prozachodnie Południe.

Podział Korei z ekonomicznego punktu widzenia był dla Republiki Korei niekorzystny – na północy półwyspu znajdowała się zdecydowana większość zasobów naturalnych, tak potrzebnych do odbudowy kraju ze zniszczeń wojen-

¹ A. Madison, *Historical Statistics of the World Economy: 1-2008 AD*, Groningen Growth and Development Centre, <http://www.rug.nl/research/ggdc/> [dostęp: 25.11.2014].

nych. W związku z górzystym ukształtowaniem terenu² oraz ogólnym zacofaniem metod produkcji, rolnictwo nie mogło się stać kołem zamachowym gospodarki. Dodatkowym mankamentem było samo położenie państwa, którego sąsiedztwo było niezwykle nieprzychylne – otwarcie wrogie państwa bloku komunistycznego (KRL-D, ChRL, ZSRR) oraz niedawny okupant, Japonia, z którą Korea Południowa ma zatarg terytorialny o wyspy Dokdo (kor.)/Takeshima (jap.)/LiancourtRocks (ang.). Odległym Stanom Zjednoczonym zależało na istnieniu państwa południowokoreańskiego wyłącznie z powodu zimnowojennej konfrontacji ze Związkiem Radzieckim. Społeczeństwo Republiki Korei było niezwykle biedne – wspomniane we wstępie 1072 USD PKB *per capita* w 1953 r. było znacząco niższe od PKB PRL (2521 USD), Meksyku (2579 USD) czy nawet Namibii (2233 USD)³, co mogłoby się wydawać bardzo dziwne z dzisiejszej perspektywy. Południowokoreańskie społeczeństwo było też niewykształcone, a stopa analfabetyzmu w 1953 r. wynosiła aż 78%⁴.

Ta krótka analiza sytuacji Republiki Korei po zakończeniu wojny koreańskiej daje obraz kraju, którego pomysłowość gospodarcza była wielce niepewna. Władze Korei Południowej oraz sami obywatele, w obliczu niezwykle trudnej sytuacji, zdecydowały się inwestować ogromne środki w jedyny kapitał jaki posiadał kraj – kapitał ludzki.

2. Czynniki społeczno-kulturowe i ich wpływ na gospodarkę Republiki Korei

2.1. Nowa etyka konfucjańska

Nauki Konfucjusza, chińskiego filozofa żyjącego na przełomie VI i V w. p.n.e., miały ogromny wpływ na kształtowanie się koreańskiej filozofii i etyki. W czasach dynastii Joseon, panującej w Korei w latach 1398–1910, konfucjanizm stał się oficjalnym systemem filozoficzno-religijnym. Upadek dynastii Joseon oraz aneksja Korei przez Cesarstwo Japońskie w 1910 r. przyczyniły się do upadku znaczenia konfucjanizmu w koreańskim społeczeństwie, jednakże pięć kardynalnych cnót konfucjanizmu nadal cieszy się ogromnym poważaniem w Korei. Tych pięć cnót to:

- synowskie oddanie i szacunek dla ojca,
- oddanie żony mężowi,
- bezwzględna zasada starszeństwa w porządku społecznym,
- wzajemne zaufanie w relacjach międzyludzkich,

² 70% powierzchni kraju stanowią góry i wzniesienia.

³ A. Madison, *op. cit.*

⁴ L. Kim, *Imitation to Innovation: The Dynamics of Korea's Technological Learning*, Harvard Business Press, Boston, MA 1997, s. 61.

– absolutna lojalność poddanego wobec władcy.

Wyżej wymienione cnoty stały się podstawą koreańskiego (czy też szerzej – dalekowschodniego) porządku społecznego. Przyczyniły się one do utworzenia niezwykle hierarchicznego społeczeństwa ze wszelkimi tego zaletami, m.in. poczuciem obowiązku, posłuszeństwem lojalnością, jak i wadami, w tym niską mobilnością społeczeństwa, brakiem inicjatywy.

W okresie stopniowego odchodzenia Koreańczyków od nauk Konfucjusza, na Półwyspie Koreańskim coraz większego znaczenia nabierało chrześcijaństwo, które na trwałe dotarło na półwysep dopiero w 1884 r. wraz z misją ewangelizacyjną amerykańskiego protestanckiego misjonarza, H.N. Allena⁵. Chrześcijaństwo wprowadziło do Korei nowoczesne szkolnictwo oraz etykę protestancką. Z syntezy dwóch systemów wartości – Wschodniego (zorientowanego na rodzinę i wspólnotę) oraz Zachodniego (pragmatycznego, nastawionego na zysk ekonomiczny), powstała nowa etyka konfucjańska. Odrzucała ona gradualny podział społeczeństwa na cztery grupy: uczonych i urzędników państwowych; rolników; rzemieślników; kupców, co pozwoliło biznesmenom oraz inżynierom realizować swoje projekty w nowej rzeczywistości industrialnej⁶.

Nowa etyka konfucjańska charakteryzuje się pięcioma głównymi cechami:

- 1) kładzie ogromny nacisk na edukację, której więcej miejsca poświęcono w podrozdziale 2.2.;
- 2) rodzina oraz formalnie zawarte znajomości odgrywają ogromne znaczenie w życiu społecznym i ekonomicznym Korei Południowej. Bardzo często najważniejszym kryterium przyjęcia do pracy bądź powierzenia firmy w zarząd nie będą kompetencje, doświadczenie, lecz więzy krwi, bądź fakt ukończenia tej samej uczelni lub pochodzenia z tego samego miasta⁷;
- 3) nowa etyka konfucjańska kładzie nacisk na harmonijny rozwój stosunków interpersonalnych. Oznacza to, że wszelkie formy konfliktu muszą zostać wyrugowane z życia społecznego. Ich miejsce powinny zająć kooperacja, konsensus oraz solidarność społeczna;
- 4) należy dążyć do osiągnięcia najwyższego celu w harmonii ze samym sobą i otoczeniem. Bardzo ważny jest w związku z tym samorozwój. Zachód uczynił Koreańczyków zorientowanymi bardziej na działanie i przyszłość – przestali być pasywni i wzięli „życie w swoje ręce”;
- 5) duże znaczenie w nowej etyce konfucjańskiej przypisywane jest dyscyplinie.

⁵ S. Kim, *The impact of early Presbyterian missionary preaching (1884-1920) on the preaching of the Korean church*, Wilfrid Laurier University, <http://scholars.wlu.ca/> [dostęp: 25.11.2014].

⁶ L. Kim, *op. cit.*, s. 68.

⁷ G.R. Ungson, R.M. Steers, S. Park, *Korean Enterprise: The Quest for Globalization*, Harvard Business Press, Boston, MA 1997, s. 43.

2.2. Znaczenie edukacji w Republice Korei

Edukacja społeczeństwa Południowej Korei była jednym z głównym motorów wzrostu gospodarczego kraju i nadal nim pozostaje, chociaż w dużo mniejszym stopniu, w związku z ograniczeniami koreańskiego systemu edukacyjnego. Dla Koreańczyka zdobycie odpowiedniego wykształcenia jest sprawą kluczową, ponieważ to ją ukończy szkołę, determinuje całe jego późniejsze życie. Również rodzice poświęcają ogromną uwagę, aby ich dzieci dostały się na jak najlepszy uniwersytet. W związku z tym dokonują ogromnych poświęceń, co obrazują dane o udziale wydatków na edukację w dochodzie narodowym. W 1984 r. publiczne i prywatne wydatki na edukację w Republice Korei stanowiły 13,3% PNB, co w porównaniu do 5,7% PNB Japonii z 1982 r. i 6,7% PNB Stanów Zjednoczonych z 1981 r.⁸ Wynik ten jest imponujący, w szczególności biorąc pod uwagę fakt, że społeczeństwo południowokoreańskie było znacznie mniej zamożne niż społeczeństwa amerykańskie czy japońskie w tym okresie.

Południowokoreański system edukacyjny charakteryzuje się niezwykle ostrą konkurencją wśród studentów, ogromną liczbą egzaminów, funkcjonowaniem wielu instytucji, których głównym zadaniem jest przygotowanie ucznia do egzaminów, oraz wspomnianymi wyżej ogromnymi nakładami finansowymi⁹. Jednym z podstawowych założeń powojennej edukacji w Republice Korei miała być jej egalitarność. Oznaczało to zerwanie z długą tradycją, według której dostęp do szkolnictwa mieli tylko wybrani. W późnych latach 70. XX wieku zjawisko analfabetyzmu było tak nieistotne, że rząd Republiki Korei przestał zbierać dane na jego temat. Najbardziej spektakularny wzrost można zauważyć w segmencie szkół wyższych – liczba studentów wzrosła prawie 16-krotnie w latach 1953–1994. Ogromny postęp nastąpił także w dziedzinie szkolnictwa średniego – tutaj Korea osiągnęła ponad 7-krotny wzrost w danym wyżej wspomnianym okresie¹⁰.

Koreańscy uczniowie osiągają także bardzo wysokie wyniki w nauce, czego dowodem są wyniki badania PISA. PISA bada zdolności uczniów w trzech obszarach: czytania i interpretacji przeczytanego tekstu, matematyki oraz rozumowania w naukach przyrodniczych. W każdym z badań, które od 2000 r. odbywają się co 3 lata, koreańscy uczniowie osiągnęli średnią z trzech obszarów powyżej 541 pkt. Plasuje to ich w absolutnej czołówce¹¹.

Jednakże południowokoreański boom edukacyjny ma także swoje ciemne strony. Szkoły wychowują młodych ludzi w duchu rywalizacji, co sprawia, że

⁸ L. Kim, *op. cit.*, s. 68.

⁹ Y. Lee, *Views on education and achievement: Finland's story of success and South Korea's story of decline*, KEDI, „Journal of Educational Policy”, <http://eng.kedi.re.kr/>, 7(2), 2010, s. 384.

¹⁰ L. Kim, *op. cit.*, s. 62.

¹¹ *PISA Results 2000-2012*, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, <http://stats.oecd.org/> [dostęp: 26.11.2014].

dużo trudniej jest im pracować w grupie niż uczniom szkół zachodnich. Dodatkowo szkoła stała się „fabryką” uczniów przygotowanych do egzaminów, nie do funkcjonowania w „normalnym świecie”, dlatego też większość studentów bądź absolwentów przed podjęciem pierwszej prawdziwej pracy w jednym z wielkich koreańskich przedsiębiorstw przechodzi wielotygodniowe szkolenia i treningi, na których to rozwijają niezbędne im umiejętności i kompetencje. Nauka polega na bezrefleksyjnym przyswajaniu wiedzy, w szkole nie ma miejsca na praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy, co widać najwybitniej na przykładzie nauki języków obcych – przeciętny Koreańczyk bez większego problemu zrozumie zadane mu pytanie w języku angielskim, jednak nie będzie w stanie udzielić na nie odpowiedzi.

2.3. Uwarunkowania pracowitości Koreańczyków

Koreańczycy są jednym z najbardziej zapracowanych narodów na świecie. W 1980 r. przeciętny Koreańczyk spędził w pracy 2864 godzin. W 2012 r. Koreańczycy nadal znajdowali się w czołówce najbardziej zapracowanych nacji – z 2163 godzinami zajęli drugie miejsce, tuż za Meksykanami (2226 godzin)¹². Należy zastanowić się co sprawia, że Koreańczycy spędzają w pracy dużo więcej czasu niż średnia dla krajów OECD (1980 r. - 1918 godzin, 2012 r. - 1773 godzin).

Po pierwsze, Koreańczycy przyzwyczaili się do życia w nieprzyjaznych i wymagających warunkach. W związku z bardzo trudnym położeniem geopolitycznym, tj. sąsiedztwem ogromnych mocarstw – Chin, Japonii, Rosji (w przeszłości także Mongolii), Korea często stawała się teatrem wojen i była przedmiotem politycznych rozgrywek między sąsiadami. Wykształciło to w Koreańczykach instynkt przetrwania, który pozwolił im zachować ich własny unikalny język, alfabet i kulturę. Osiągnęli to poprzez samozaparcie i ciężką pracę. Ich doświadczenia historyczne przyczyniły się do wykształcenia „psychiki *han*”.

„Psychikę *han*”¹³ można zdefiniować jako uczucie pretensji, żalu, które jest nieobce większości Koreańczyków. W związku z historią (licznymi inwazjami i wiekami bycia pod przemożnym wpływem innych krajów, bądź nawet pod ich okupacją) oraz konfucjanizmem (z całą hierarchiczną konstrukcją społeczeństwa) mieszkańcom Półwyspu Koreańskiego towarzyszyło ciągle uczucie frustracji oraz wielu innych negatywnych emocji. Będąc ciągle pod czyimś zwierzchnictwem – ojców, pracodawców, królów czy mocarstw ościennych, Koreańczycy wytworzyli mechanizm tłumienia swoich własnych emocji, przez co nauczyli się okazywać ogromny szacunek osobom wyżej postawionym w hierarchii, mimo uczuć, jakimi

¹² *Ibidem*.

¹³ J. Huer, *Psychology of Korean Han*, The Korean Times, <http://www.koreatimes.co.kr/> [dostęp: 27.11.2014].

właściwie darzą te osoby. Jednocześnie każdy Koreańczyk jest w stanie zrobić wszystko, aby tylko uzyskać uznanie swoich rodziców bądź pracodawców.

„Psychika *han*” jest ważna jeszcze z jednego względu – rywalizacji z Japonią. Często twierdzi się, że wszyscy Koreańczycy nienawidzą Japończyków za zbrodnie przez nich dokonane w okresie kolonialnym. Jednakże odczucia Koreańczyków w stosunku do Japończyków są dużo bardziej skomplikowane. To prawda, że spora część społeczeństwa nie darzy Japonii sympatią, jednakże chyba nie ma Koreańczyka, które nie szanowałby ogromnego dorobku Japonii i nie podziwiał ich osiągnięć w zakresie technologii czy gospodarki. Koreańczyk zapytany o to, który kraj najbardziej mu imponuje najprawdopodobniej odpowie, że właśnie Japonia. W związku z tym Koreańczycy, chcąc jak najszybciej „pokonać” Japonię, pracują bardzo ciężko dla dobra i prestiżu swojego kraju.

Kolejnym ważnym czynnikiem, który determinuje fakt, że Koreańczycy są jednym z najbardziej pracowitych narodów świata, jest zwykle przyzwyczajenie do ciężkiej pracy i poświęceń, wyniesione ze szkoły. O ile Koreańczycy na studiach, jak sami mówią, odrobinę się „lenia”, to nadal mają w zwyczaju spędzać dużo czasu w bibliotekach, ucząc się do egzaminów. W związku z powyższym, opuszczając mury uczelni młodzi Koreańczycy są w stanie ciężko i intensywnie pracować przez kilka bądź kilkanaście godzin dziennie.

Istotny jest również czynnik presji otoczenia – Koreańczyk nadal będzie siedział w pracy po godzinach za niewielkie pieniądze (dodatkowe 2–3 godziny więcej dziennie, za które otrzyma 5000 wonów, ok. 16–17 zł) tylko dlatego, że inni czynią podobnie i nie chce się wyłamywać z grupy. Mógłby za to zostać napiętnowany. Podobna sytuacja miałaby miejsce na Zachodzie w koreańskim przedsiębiorstwie – Amerykanie bądź Niemcy wyszliby z biura o odpowiedniej godzinie, natomiast Koreańczycy nadal by pracowali. Wynika to z faktu, że pracownikowi zostającym w pracy po godzinach, w opinii Koreańczyków, bardziej zależy na dobru firmy.

Jednak Koreańczycy bardzo często płacą ogromną cenę za poświęcanie się pracy. Współczynnik samobójstw w Korei jest najwyższy ze wszystkich krajów OECD. O ile w 1995 r. wynosił on „tylko” 11,2 samobójstw na 100 000 mieszkańców, o tyle w 2009 r. kształtował się już na zatrważająco wysokim poziomie 28,4 samobójstw na 100 000 mieszkańców¹⁴. W 2012 r., już po raz 10 z kolei, Republika Korei zajęła niechlubne pierwsze miejsce w zestawieniu z wynikiem 28,1 samobójstw na 100 000 mieszkańców, podczas gdy średnia dla wszystkich krajów OECD kształtowała się na poziomie 12,1 samobójstw na 100 000 mieszkańców¹⁵.

¹⁴ *Health status, Suicide rates*, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, <http://stats.oecd.org/> [dostęp: 27.11.2014].

¹⁵ C. Lee, *Korea's suicide rate remains top in OECD*, „The Korean Herald”, <http://www.korea-herald.com/> [dostęp: 27.11.2014].

Ogromnym problemem są też słabe więzi rodzinne. Koreańczyk pracujący w Seulu, w wywiadzie dla „Forbesa”, żali się, że ze względu na dojazdy do pracy oraz konieczność spędzenia wielu godzin w pracy, prawie nie widuje się z dziećmi¹⁶. Takie sytuacje nie należą do wyjątków. Efektem nadmiaru pracy są tysiące dzieci, które wychowują się właściwie bez udziału rodziców, ponieważ same poświęcają wiele czasu na naukę. Wydajność pracy w Republice Korei należy do najniższych wśród krajów OECD. W 2012 r. wynosiła ona tylko 45% wydajności Stanów Zjednoczonych. Niższą wydajność osiągały tylko gospodarki krajów Europy Środkowo-Wschodniej i łańnoskie¹⁷.

3. Ograniczenia dla wzrostu gospodarczego Republiki Korei wynikające z uwarunkowań społeczno-kulturowych

Okazuje się jednak, że uwarunkowania społeczno-kulturowe Republiki Korei mogą też być hamulcem dla jej rozwoju gospodarczego. Hierarchiczne społeczeństwo, było niezwykle korzystne dla rozwoju kraju w czasach, kiedy Korea była imitatorem (tj. w latach 1960–1990). Koreańczycy produkowali na zagranicznych licencjach towary, których wytwarzanie w krajach Zachodu było zbyt drogie. Z czasem Koreańczycy zaczęli kreatywnie udoskonalać owe produkty, jednak w okolicach 1990 r. ich kraj stanął w obliczu stagnacji. Jedynym wyjściem było otworzenie się na nowe idee. Częściowe otwarcie się na młodszych pracowników i innowacyjność miały miejsce, jednak nawet obecnie Korea uważana jest za sprawnego imitatora zaawansowanych produktów z Zachodu. Widać to na przykładzie Samsunga, którego produkty często wyglądają jak produkty Apple. Aby koreańskie przedsiębiorstwa stały się prawdziwie innowacyjne musiałyby całkowicie porzucić hierarchię jako podstawę ładu korporacyjnego.

Kolejny problem dla wzrostu gospodarczego ma swoje źródło zarówno w hierarchii, jak i rodzinnym charakterze zarządzania firmami – kreacja bodźców do pracy. W koreańskich przedsiębiorstwach, w przeciwieństwie do tych zachodnich, system awansów i wynagrodzeń nie zależy od osiągnięć pracownika, zależy natomiast od wieku i czasu jaki pracownik spędził w firmie. Nie sprzyja to tworzeniu bodźców do pracy. Większość decyzji należy do władz firmy, które często są autorytarne w procesie decyzyjnym, co sprawia, że pracownik może czuć się nieistotny. Również szansa na znalezienie się we władzach firmy jest

¹⁶ P. Olson, *The World's Hardest-Working Countries*, „Forbes”, <http://www.forbes.com/>.

¹⁷ *Productivity statistics*, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, <http://stats.oecd.org/> [dostęp: 27.11.2014].

niewielka, ponieważ przy wyborze dyrektorów preferuje się członków rodziny i pracowników zewnętrznych¹⁸.

Palącym problemem jest bardzo niska produktywność pracy. Sami Koreańczycy zdają sobie sprawę z tego, że bezsensownym jest przesiadywanie w pracy po godzinach. Prawdopodobnie Korea musi poczekać na przełom, kiedy to prezes jednego z *chaeboli* zdecyduje, że 2–3 nadgodziny każdego dnia nie służą dobru firm.

W coraz bardziej globalizującym się świecie miękkie kompetencje, takie jak praca w grupie czy otwarte i krytyczne myślenie, stają się z dnia na dzień ważniejsze. Jednakże koreańska szkoła nie nadąża za zmianami. Pomimo bardzo wysokich wyników w uzyskiwaniu wiedzy, koreańska szkoła jest niewydolna. Należałoby ją otworzyć na nowe pomysły i przeorientować na bardziej praktyczne wykorzystanie zdobytej wiedzy.

4. Sytuacja gospodarcza Republiki Korei w drugiej dekadzie XXI wieku

W ciągu 60 lat od wojny koreańskiej, Republika Korei osiągnęła wręcz fenomenalny sukces gospodarczy. Z jednego z najbiedniejszych krajów na świecie zmieniła się w gospodarczego giganta – w 2011 r. była 7 największym eksporterem, a 9 importerem towarów na świecie¹⁹. Korea Południowa jest jednym z najbardziej technologicznie rozwiniętych krajów na świecie²⁰ (często mówi się nawet w jej przypadku o „kulcie technologii”), a jej eksport produktów *high-tech* w 2012 r. ustępował eksportowi japońskiemu o niewiele ponad 2 mld USD²¹. W 2013 r. PKB *per capita* PPP Korei Południowej wyniosło 33 440USD, podczas gdy dla Japonii – 37 630USD (różnica niecałych 4 000 USD na korzyść Japonii)²². Jeszcze w 2000 r. różnica ta wynosiła ponad 8000 USD, czyli w 13 lat zmniejszyła się ponad dwukrotnie. Tak więc jedno z marzeń Koreańczyków, aby „pokonać” Japonię, może się niedługo ziścić. Koreańskie marki, takie jak Samsung, LG czy Kia są znane zdecydowanej większości konsumentów na całym świecie. Również koreańska kultura popularna z roku na rok zdobywa sobie coraz szersze grono fanów także w Amerykach czy Europie.

¹⁸ S. Yoo, S.M. Lee, *Management Style and Practice of Korea Chaebols*, „California Management Review”, vol. XXIX, nr 4, Summer 1987, Berkeley, CA, 1987, s. 103.

¹⁹ *International Trade Statistics, Leading traders*, Światowa Organizacja Handlu, <http://www.wto.org/> [dostęp: 27.11.2014].

²⁰ *Japan and the United States Lead the List of Most Technologically Advanced Countries of 2014*, Venture Capital Post, <http://www.vcpost.com/> [dostęp: 27.11.2014].

²¹ *High-technology exports (current US\$)*, Bank Światowy, <http://data.worldbank.org/> [dostęp: 27.11.2014].

²² *GDP per capita (current US\$)*, Bank Światowy, <http://data.worldbank.org/> [dostęp: 27.11.2014].

Podsumowanie

Jak wykazano wyżej, Republika Korei osiągnęła ogromny sukces gospodarczy i bez wątpienia czynniki społeczno-kulturowe się do tego przyczyniły. Hierarchiczne i zdyscyplinowane społeczeństwo, egalitarny system edukacyjny i niezwykła pracowitość Koreańczyków zaowocowały ogromnym wzrostem standardu życia, a marzenie całych koreańskich pokoleń, aby „pokonać” Japonię jest z roku na rok coraz bliższe realizacji. Niestety, w ostatnich latach tempo wzrostu gospodarczego Korei spadło (w latach 1990–2000 wyniosło średniorocznie 12,2%, natomiast w latach 2001–2012 7,2%)²³ i można się w tym doszukiwać również źródeł społeczno-kulturowych. Paradoksalnie, czynniki społeczno-kulturowe, które przez wiele lat napędzały wzrost południowokoreańskiej gospodarki, stały się dla niej bagażem. Aby Republika Korei mogła nadal się rozwijać powinna zreformować swój ustój społeczno-kulturowy.

Bibliografia

- Bank Światowy, <http://data.worldbank.org/>.
- Huer J., *Psychology of Korean Han*, The Korean Times, <http://www.koreatimes.co.kr/>.
- Kim L., *Imitation to Innovation: The Dynamics of Korea's Technological Learning*, Harvard Business Press, Boston, MA, 1997.
- Kim S., *The impact of early Presbyterian missionary preaching (1884-1920) on the preaching of the Korean church*, Wilfrid Laurier University, <http://scholars.wlu.ca/>.
- Lee C., *Korea's suicide rate remains top in OECD*, „The Korean Herald”, <http://www.koreaherald.com/>.
- Lee Y., *Views on education and achievement: Finland's story of success and South Korea's story of decline*, KEDI, „Journal of Educational Policy”, <http://eng.kedi.re.kr/>, 7(2), 2010.
- Madison A., *Historical Statistics of the World Economy: 1-2008 AD*, Groningen Growth and Development Centre, <http://www.rug.nl/research/ggdc/>.
- Olson P., *The World's Hardest-Working Countries*, „Forbes”, <http://www.forbes.com/>.
- Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, <http://stats.oecd.org/>.
- Światowa Organizacja Handlu, <http://www.wto.org/>.
- Ungson G.R., Steers R.M., Park S., *Korean Enterprise: The Quest for Globalization*, Harvard Business Press, Boston, MA, 1997.
- Venture Capital Post, *Japan and the United States Lead the List of Most Technologically Advanced Countries of 2014*, <http://www.vcpst.com/>.

²³ Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, <http://stats.oecd.org/> [dostęp: 27.11.2014].

Streszczenie

Artykuł stanowi opis wpływu uwarunkowań społeczno-kulturowych panujących w Republice Korei na wzrost gospodarczy tego kraju. Opis zaczyna się od przedstawienia trudnej sytuacji gospodarczej Korei Południowej i jej nieprzychylnego otoczenia geopolitycznego zaraz po zakończeniu wojny koreańskiej w 1953 r. Następnie przeprowadzona jest syntetyczna analiza pozytywnego wpływu czynników społeczno-kulturowych – nowej etyki konfucjańskiej, systemu edukacyjnego oraz pracowitości Koreańczyków na wzrost gospodarczy kraju. Trzecia część artykułu skupia się na ograniczeniach dla wzrostu gospodarczego, wynikających z czynników społeczno-kulturowych – niskiej produktywności pracy, braku efektywnych bodźców do pracy czy nieprzystosowania do zmieniającego się otoczenia systemu edukacyjnego. Ostatni rozdział to opis sukcesu gospodarczego, jaki Korea osiągnęła w 60 lat od zakończenia bratobójczej wojny, w ogromnej mierze właśnie dzięki uwarunkowaniom społeczno-kulturowym kraju.

Słowa kluczowe: gospodarka Korei, nowa etyka konfucjańska, wzrost gospodarczy

SOCIO-CULTURAL DETERMINANTS OF ECONOMIC SUCCESS OF THE REPUBLIC OF KOREA

Summary

The article describes the impact of socio-cultural conditions on economic growth of the Republic of Korea. It starts with describing the difficult economic situation of South Korea and its unfavorable geopolitical environment immediately after the Korean War in 1953. Then it analyzes the positive impact of socio-cultural factors - a new Confucian ethics, the education system and the diligence of Koreans on the economic growth of the country. The third part of the article focuses on the limits to growth, due to the socio-cultural factors - low labor productivity, lack of effective incentives to work or maladjustment to the changing environment of the educational system. The last section describes the economic success that Korea achieved 60 years after the end of fratricidal war, largely thanks to the socio-cultural determinants of the country.